

בס"ד. אור ל"ג תשרי (הילולא דאדמו"ר מהר"ש נ"ע), ה'תשמ"ג*

וחג האסיף גו' באספך את מעשיך מן השדה¹, ומבאר בעל ההילולא², דמה שהרגלים נקבעו בזמני התבואה, המכוון הוא (בעיקר) לתבואה ברוחניות³. וזהו מה שנקבע חג הסוכות בזמן אסיפת התבואה, ועד שנקרא בשם חג האסיף⁴, מפני שענינו של חג הסוכות קשור ובא לאחרי העבודה דאסיפת התבואה (ואספת⁵ דגנך ותירושך ויצהרך⁶) ברוחניות. וכמו שאסיפת התבואה כפשוטה בגשמיות היא לפני כניסת החג, דביו"ט מי שרי⁷, כ"ה גם ברוחניות, שלאחרי העבודה דבאספכם את תבואת הארץ (הנה אז) תחוגו את חג ה' שבעת ימים⁸. וצריך להבין השייכות דחג הסוכות, דשמו (חג הסוכות) הוא על שם בסוכות⁹ תשבו שבעת ימים¹⁰, לבאספכם את תבואת הארץ. וגם צריך להבין (כהדיוק בכמה דרושים¹¹) מ"ש⁹ בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, דלכאורה, הרי הציווי בסוכות תשבו גו' הוא לכללות ישראל ולכל אחד מישראל, ומה מוסיף במ"ש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. וגם צריך להבין¹² מה שבהציווי בסוכות תשבו אומר תשבו שבעת ימים משא"כ בהציווי כל האזרח גו' אומר ישבו סתם (ואינו אומר שבעת ימים).

והנה בהמשך לתחוגו את חג ה' שבעת ימים ממשיך הכתוב¹³ ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל גו', שגם מצוה זו קשורה עם חג האסיף¹⁴, דזמנה של מצוה זו הוא דוקא ביום הראשון, ביום הראשון

* יצא לאור בקונטרס חג הסוכות — תשמ"ז, "לקראת חג הסוכות .. ערוחה"ס, ה' תהא זו שנת משיח".

- (1) משפטים כג, טז.
- (2) רד"ה כי תבואו גו' ושבתה ורד"ה קדש ישראל לה' תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלב. שם ע' רה-רו). וראה גם אוה"ת משפטים ע' א'קעה ואילך.
- (3) בסה"מ תר"ל שם ע' קלב "רק שהקפידא ג"כ על תבואה גשמי" כו". ועד"ז שם ע' רו. וראה לקמן ס"ו.
- (4) דשמו של כל דבר מורה על תכונתו, ועד שהוא החיות שלו (שעהייה"א פ"א. ובכ"מ).
- (5) עקב יא, יד. וראה אוה"ת שם ע' א'קפה. סה"מ תר"ל שם ע' קלו. שם ע' ריג.
- (6) כדכתיב (ראה טז, יג) באספך מגרנך ומיקבך. וראה רשב"ם עה"פ משפטים שם.
- (7) חגיגה יח, א.
- (8) אמור כג, לט.
- (9) אמור שם, מב.
- (10) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ב שיחה ב' לפ' אמור ס"ה ואילך (ע' 126 ואילך) שזהו (הישיבה בסוכה) עיקר תוכנו של החג.
- (11) רד"ה בסוכות תשבו עת"ר (ע' כג). תער"ג (המשך תער"ב ח"א ע' קג). תרפ"א (ע' קי). תר"צ (סה"מ קונטרסים ח"א עח, ב). תרצ"ד (תשי"א) (סה"מ תשי"א ע' 50). תש"ד (ע' 31). תש"ה (ע' 43). תשי"ו (ע' 58).

(12) רד"ה הנ"ל תש"ד. תשי"ו.

(13) אמור שם, מ.

(14) ראה רמב"ן שם (פסוק לט) "שטוסיפו לשמות .. בלולב ואתרוג .. כי הוא זמן שמחה שבוך השם אותך בכל תבואתך כו".

של דחג שמצד באספכם גר'. ועם היות שמצות נטילת ד' מינים אינה קשורה כ"כ עם עצם דחג כהמצוה דישיבה בסוכה¹⁵ [וכמובן גם מזה שהחיוב דמצות ישיבה בסוכה הוא בכל שבעת ימי דחג (בסוכות תשבו שבעת ימים), משקידש דחג, משא"כ החיוב דמצות נטילת ד' מינים מתחיל בבוקר (בעלות השחר, ולכתחילה מנץ החמה¹⁶) וביום הראשון¹⁷], מ"מ, הרי גם מצוה זו קשורה (כנ"ל) עם יום הראשון דחג האסיף.

ב) ולהבין זה (השייכות דסוכה ונטילת ד' מינים לאסיפת התבואה) יש להקדים מה שארז"ל¹⁸ פרי עץ הדר זה הקב"ה כפות תמרים זה הקב"ה וענף עץ עבות זה הקב"ה וערבי נחל זה הקב"ה (ומביאים ראיות מפסוקים על זה). ומבאר בעל ההילולא¹⁹, דמה שכל א' מד' המינים מורה על הקב"ה הוא מצד ענין האחדות שבהם. דפרי²⁰ עץ הדר זה אתרוג שדר באילנו משנה לשנה²¹, דבמשך השנה יש כו"כ שינויים מן הקצה אל הקצה שלכן נקראת בשם שנה מלשון שינוי²² לפי שיש בה כל שינויי האוירים דכל ו' התקופות שנמנות בכתוב²³, והאתרוג (שדר באילנו משנה לשנה) הוא סובל את כל השינויים. ויתירה מזו, דלא רק שהוא סובל את כל האוירים, אלא שהוא גדל מהם. היינו, דלא רק ששינויי האוירים אינם עושים בו גרעון, אלא שהוא מקבל מהם תוספת צמיחה²⁴. דזהו (אמיתית) ענין האחדות שבאתרוג, שהוא מאחד את כל שינויי האוירים, שמכולם נעשה דבר אחד (מציאות האתרוג). ועד"ז הוא גם בלולב, כפות תמרים (כפת, חסר כתיב) ודרשו רז"ל שצ"ל כפות, שהעלים צריכים להיות באופן שיהיו ראויים לכפותן ולאגדם יחד עם השדרה כדבר אחד²⁵. דהגם שיש עוד אילנות שהענפים קרובים להעץ, אין זה באופן דכפות (אחדות) כבלולב²⁶. וכ"ה גם בההדסים, ענף עץ עבות, עבות דוקא, תלתא בחד קינא²⁷. דהגם שהם ג' עלים נפרדים [ריבוי התחלקות, שהרי גם שנים הם רבים, דמיעוט רבים שנים²⁸, ומכ"ש ג' מ"מ הן "עבות" (כמין קליעה²⁹)], בחד קינא. וכ"ה גם בערבה (ערבי נחל)

15 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 353.

16 ב"י לטור אור"ח הל' סוכה ר"ס תרנב. שו"ע שם.

17 שנטילת ד' מינים מן התורה במדינה היא רק יום אחד (ר"ה ל, א. סוכה מא, א). ואפילו במקדש שלולב ניטל שבעה — הרי זה רק פעם אחת ביום. משא"כ מצות ישיבה זמנה היא כל שבעת הימים, תשבו כעין תדורו (סוכה כח, ב. טוש"ע (ודאדה"ז) אור"ח הל' סוכה ר"ס תרלט).

18 ויק"ר פ"ל, ט.

19 בד"ה ולקחתם לכם תרל"ו (סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שנח ואילך).

20 בהבא להלן ראה גם סה"מ תקס"ח ח"א ע' תמו. סידור (עם דא"ח) שער הלולב (רסא, ג ואילך). שם רסד, ד ואילך). ובדרושי בעל ההילולא — ד"ה ולקחתם לכם הנ"ל (ס"ע שנט ואילך). המשך וככה תרל"ו פפ"ז. סד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ע' רד). תרפ"ג (ס"ע קא ואילך). ועוד.

21 סוכה לה, א.

22 עבודת הקודש ח"ד פי"ט. אוה"ת מקץ שלח, סע"ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1323.

23 נח ח, כב. וראה ב"מ קו, ב. פרש"י עה"פ.

24 המשך וככה הנ"ל פצ"ד.

25 סוכה לב, א. שו"ע אדה"ז אור"ח הל' סוכה סתרמ"ה ס"ג.

26 ד"ה ולקחתם לכם תרל"ו (ע' שס).

27 סוכה שם, ב. טוש"ע (ודאדה"ז) שם סתרמ"ו ס"ג (ס"ב).

28 ראה לקו"ש חכ"א ע' 111 הערה 21.

29 סוכה שם. שו"ע אדה"ז שם ס"א.

שנק' בגמרא בשם אחוונא³⁰, על שם שגדלים באחיה³¹. דאע"פ שהם ערבי נחל, ערבי לשון רבים, הם באחיה ובאחדות, וכך הוא אופן גידולם (שגדלים באחיה).

והנה ענין האחדות שבד' מינים אלו הוא באופן שמריבוי נעשה אחדות. וכמו באתרוג, שהאורים דו' תקופות השנה הם שונים זה מזה (ועד שהם הפכים), ואעפ"כ הם מתאחדים אח"כ ונעשים דבר אחד (מציאות האתרוג). וכ"ה גם בלולב, שמזה גופא שאומרים שצ"ל כפות מובן שיש בו עלים נפרדים וצריך לכפותם³². וכ"ה גם בהדס שצ"ל ג' עלים נפרדים ושאעפ"כ יתאחדו זה עם זה (בחד קינא). וכ"ה גם בערבי נחל, שהם ריבוי ערכות (ערבי לשון רבים³³) ואעפ"כ הם מתאחדים וגדלים באחיה.

(ג) **וזהו** הקשר דמצות נטילת ד' מינים עם חג הסוכות, כי ענין הסוכה הוא שלום³⁴, היינו מה שמריבוי נעשה אחדות. דמזה מובן גם בנוגע לחג הסוכות, שהוא (כנ"ל בתחילת המאמר) על שם בסוכות תשבו, שענינו הוא מה שמריבוי נעשה אחדות. דזהו חג הסוכות שבעת ימים³⁵, שבעת ימים הו"ע ההתחלקות, דכל יום הוא משונה מזולתו. ועד שהם כוללים התחלקות דכל משך הזמן. כי שבעת ימי השבוע הן שבעת ימי ההיקף³⁶. דזהו מה שבכל שבוע אומרים היום יום ראשון, היום יום שני וכו', דלכאורה הלא מברה"ע עד עתה כבר יש אלפים ורכבות ימים ולמה אנו מונין יום ראשון שני ושלישי וכו', וידוע הביאור בזה³⁷, שזהו לפי שהם ימי ההיקף שחוזרין חלילה. וענין חג הסוכות שבעת ימים הוא, שכל שבעת הימים נעשים ענין אחד, חג הסוכות.

(ד) **וביאור** הענין (השייכות דנטילת ד' מינים עם חג הסוכות) בעומק יותר, דענין האחדות שבשניהם הוא לא רק באופן דהתאחדות של דברים נפרדים, אלא אחדות אמיתית שלמעלה מהתחלקות. דבמצות נטילת ד' מינים הנה נוסף על האחדות שבכל אחד מד' המינים (כמו שהוא בפני עצמו), שהיא התאחדות של

30 ראה שבת כ, א ובפרש"י שם ד"ה אחוונא. שם, ב ובפרש"י שם ד"ה אחווינא.

31 בסידור שם רסד, ד (ועד"ז שם רסב, ג. סה"מ תקס"ח שם וע' שיו): וערבי נחל נק' במס' שבת (כ, א) גבי והאח לפניו מבערת מאי האח אחוונא ופי' רש"י מפני שגדלי' באחיה. ובפירוש רש"י שלפנינו ליתא. ובסידור שם רסב, ג: והוא ממדרשי רז"ל.

32 ראה סוכה לב, א: כפות מכלל דאיכא פרוד. ובפרש"י שם: כפות, משמע שפרוד מתחלה ואתה כופתו.

33 וגם לקיום המצוה צ"ל שני בדי ערבה (טושו"ע (ודאדה"ז) שם ר"ס תרנא).

34 וכידוע שסוכה היא בדוגמת תיבת נח, שבה הי' מעין השלום והאחדות (לא ירעו ולא ישחיתו) דלע"ל — ד"ה כי פדה לאדה"ז (סה"מ אתהלך לאזניא ע' נו. עם הגהות — אוה"ת נח תרסט, א ואלך). אוה"ת דברים (כרך 1) ע' ב'תקטט ואלך. וככה הנ"ל פצ"ה צו. ולהעיר גם ממרז"ל (סוכה כו, ב) "שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

35 אמור כג, לד.

36 ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.

37 לקו"ת שה"ש כה, א.ב. רד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח (ע' רסט). תש"ה (ע' 167). ובכ"מ.

דברים נפרדים, הרי כל ד' המינים נעשים מצוה אחת³⁸, ענין אחד³⁹. דהגם שהם ד' מינים שונים, ומן הקצה אל הקצה, כדאיתא במדרש⁴⁰ דד' מינים שבלולב הם כנגד ד' סוגים שבישראל, מהסוג שכנגד אתרוג שיש בו טעם וריח (תורה ומעשים טובים) עד להסוג שכנגד ערבה שאין בה לא טעם ולא ריח, מ"מ הם נעשים כולם (כל הד' סוגים) אגודה אחת לעשות רצונך, דאחדות זו (מה שכולם נעשים אגודה אחת לעשות רצונך) היא אחדות אמיתית שלמעלה מהתחלקות⁴¹. ועד"ז הוא בענין האחדות דסוכה, דלאחרי שאומר בסוכות תשבו שבעת ימים, ענין האחדות דנפרדים (מה ששבעת ימים מתאחדים בסוכה אחת), מוסיף כל האזרח בישראל ישבו בסוכות (ישבו סתם, ואינו אומר שבעת ימים), אחדות אמיתית שלמעלה מהתחלקות⁴².

(ה) **ועפ"ז** תובן השייכות דחג הסוכות (תחוגו את חג ה' שבעת ימים, דמצות ישיבה בסוכה ודמצות נטילת ד' מינים) לבאספכם את תבואת הארץ, כי באספכם הוא ענין האחדות, שבתחילה הם דברים נפרדים, וענין באספך הוא לאסוף אותם (ולאחדם) יחד. ושני ענינים בזה (בדוגמת ב' המדריגות דאחדות שבסוכה וד' מינים). דתחילה היא האסיפה (וההתאחדות) של ריבוי הפרטים דכל מין ומין (דגן, תירוש ויצהר) בפני עצמו, ולאח"ז היא האסיפה (ההתאחדות) דכל ג' המינים יחד, שאוסף כולם אל הבית⁴³ (למקום אחד).

(ו) **והנה** כל ענינים אלו באים לאחרי העבודה דהתחלת חודש תשרי, אותיות רשית⁴⁴. דעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים⁴⁵, עשרה ימים, הם בחינת התחלקות, וביום הכפורים הם מתכללים ומתאחדים ביום אחד (דיום הכפורים)⁴⁶, אחת בשנה⁴⁷, ולאחרי יום הכפורים, בד' ימים שבין יום הכפורים לסוכות, היא ההכנה לקיום מצות בסוכות תשבו ונטילת ד' מינים⁴⁸, כולל גם העבודה דבאספך את מעשיך מן השדה, דעבודה זו היא (כנ"ל בתחילת המאמר) לפני והכנה לחג הסוכות. אלא שביום הכפורים, שאין בו אכילה ושתי' וכו', הוא באופן דהפשטה מעניני העולם⁴⁹.

38 ראה סה"מ"צ להרמב"ם (שורש יא) שהם לא ד' מצוות כ"א מצוה אחת דוקא.

39 ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1142 הערה 13, דשני ענינים אלו הם דוגמת "לאחדים" ו"כאחד", עיי"ש.

40 ויק"ר פ"ל, יב.

41 ומה שמסיים במדרש שם (לאחרי "יוקשרו כולם אגודה אחת") "והן מכפרין אלו על אלו" — הכוונה בזה, שבהאחדות דד' המינים יש גם הענין (והמעלה) ד"לאחדים" (ראה לקו"ש שם ע' 1160 ובהערות שם).

42 ולהעיר, דזה ש"כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת" למדו רז"ל מ"כל האזרח גו' ישבו בסוכות" דוקא, ולא מהתחלת הכתוב "בסוכות תשבו שבעת ימים". וראה ד"ה בסוכות תשבו ה'תשל"ח סי"א ואילך (לעיל ע' קמ ואילך).

43 ראה פרש"י עה"פ תשא לד, כב. וראה גם פרש"י עה"פ משפטים כג, טז. עקב יא, יד. ולהעיר מהידוע שמקיף דבית הוא מקיף הרחוק ו"אינו לפי מדת האדם כלל" (לקו"ת ברכה צט, ב. סה"מ תש"ד ע' 120. ובכ"מ). שלכן, האחדות שמצד בית — היא אחדות אמיתית שלמעלה מהתחלקות.

44 בעה"ט עה"פ עקב שם, יב. אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. סה"מ תר"ל ע' רפז. ובכ"מ.

45 ראה ר"ה יח, א. וש"ג. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 203 ואילך.

46 ראה ב"ר פ"ג, ח: יום אחד .. יום הכפורים.

47 ס"פ תצוה, אחרי טז, לד.

48 ויק"ר פ"ל, ז.

49 ראה ד"ה יוהכ"פ אסור באו"ש תרל"ו (סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שיא ואילך).

ובפרט בתפלת נעילה דיום הכפורים, שאז ישראל ומלכא בלחודוהי⁵⁰. דזהו פירוש נעילה⁵¹, שנועלים כל השערים ונמצאים (בפנים) רק ישראל ומלכא. ובכדי להשלים הכוונה דדירה בתחתונים⁵², צריכה להיות ההמשכה (להמשיך ענין האחדות) למטה, בעוה"ז הגשמי, עד בענינים הגשמיים דעוה"ז, מתחיל מבאספך את מעשיך מן השדה, דהגם שהיא עבודה רוחנית (כנ"ל בתחילת המאמר), מ"מ הרי היא קשורה גם עם אסיפת התבואה (דגנך תירושך ויצהרך) כפשוטה בגשמיות⁵³, ועד"ז הוא גם במצות בסוכות תשבו, דסכך הסוכה צ"ל מגרנך ומיקבך ובוה גופא דוקא מפסולת גרן ויקב⁵⁴, ועד"ז הוא גם במצות נטילת ד' מינים, דא"א לקיים המצוה ע"י כוונה⁵⁵, ע"י העבודה דמדות (הגם שד' המינים הם מסוג הצומח וצומח הו"ע המדות⁵⁶), וגם לא ע"י העבודה דמלכות (אף שענין הנענועים הוא להמשיך בנוקבא דז"א (מלכות) העומדת בחזה דז"א⁵⁷), וצריך לד' מינים גשמיים דוקא, ושיגעו בחזה⁵⁸ הגשמי דוקא.

(ז) **וזהו** וחג האסיף גר' באספך את מעשיך מן השדה, שהוא אסיפת כל הענינים יחד. וההתחלה בזה היא שמאספים כל הענינים דתורה⁵⁹ (ככל העבודות, שהתחלתם היא בענינם כמו שהוא בתורה, מכיון דאסתכל באורייתא וברא עלמא⁶⁰). דהנה כל ענין בתורה יש בו ששים ריבוא פירושים ע"ד הפשט, ששים ריבוא פירושים ע"ד הרמז, וכן ע"ד הדרוש וע"ד הסוד⁶¹. וצריך לאסוף ולכלול כל הפירושים דחלק הפשט, וכן כל הפירושים דחלק הרמז, דחלק הדרוש ודחלק הסוד, ולאחרי זה לאסוף ולכלול כל ד' החלקים יחד. וזהו ואספת דגנך ותירושך ויצהרך, דגן (לחם) הוא נגלה דתורה, תירוש (יין) הוא רזין דאורייתא, ויצהר (שמן) הוא רזין דרזין⁶², והעבודה דואספת דגנך ותירושך ויצהרך היא בשתים. האסיפה וההתכללות של ריבוי הענינים דכל סוג (נגלה, רזין ורזין דרזין) גופא, וגם האסיפה וההתכללות דכל הסוגים יחד, ולהעלותם לדרגא שלמעלה מהתחלקות, עד לבחי' אתר דכליל כולא⁶³ ולמעלה יותר.

50 ראה זהר ח"ג לב, א. ח"א רח, ב.

51 ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1154.

52 ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.

53 כמובן בפשטות. וראה גם סה"מ תר"ל שבהערה 3.

54 ולא מגורן ויקב עצמן — סוכה יב, א. שו"ע אדה"ז שם ר"ס תרכט.

55 ראה ד"ה ולקחתם לכם תרל"ו (ס"ע שסא ואילך).

56 תו"א בראשית ד, א. ובכ"מ (נסמנו בספר הערכים-חב"ד ערך אדם ס"ז).

57 סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסג, סע"ג (ממשנת חסידים — מס' ימי מצוה וסוכה פ"ה). ד"ה

ולקחתם לכם הנ"ל. המשך וככה הנ"ל פפ"ד ואילך. רד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ע' קצא). ובכ"מ.

58 סידור אדה"ז דיני נטילת לולב (לפני הלל).

59 ראה גם סה"מ תר"ל ע' קלז, דענין חג האסיף, ואספת דגנך ותירושך ויצהרך, קאי על התורה.

וראה גם שם ע' ריג.

60 זח"ב קסא, ב.

61 שער הגלגולים הקדמה יז. שער רוח הקודש בענין היחודים על קברי צדיקים הקדמה ג' (קח, ב).

ליקוטי מהרח"ו שבסוף שער מאמרי רז"ל להאריז"ל.

62 ראה אמ"ב שער הק"ש פנ"ד ואילך (עה"פ ואספת דגנך ותירושך ויצהרך). ובסה"מ תר"ל (ע' קלז).

שם ע' ריג: דגנך — גליא שבתורה, ותירושך — אגדות, ויצהרך — פנימיות התורה, רזין דאורייתא.

63 ראה זח"א כג, א.

והגם דעיקר ענין זה (ההתאחדות דכל עניני התורה) יהי' בביאת המשיח, שילמד את כל העם כולו⁶⁴ את כל התורה כולה, גם רזי תורה ורזין דרזין, וכמ"ש⁶⁵ ישקני מנשיקות פיהו ופירש"י שלע"ל יתגלה סוד טעמי' (דתורה) ומסתר צפונותי', וכ"ז יהי' אז באופן של ראי⁶⁶, אעפ"כ, מכיון שטועמי' חיים זכו⁶⁷, הרי מעין זה באופן של טעימה עכ"פ יכול להיות וצריך להיות עכשיו. ומזה (מהענין דואספת דגנך ותירושך ויצהרך כמו שהוא בתורה) נמשך שיהי' ואספת דגנך ותירושך ויצהרך בכל עניני עבודת האדם ברוחניות, ועד שזה נמשך גם בואספת דגנך ותירושך ויצהרך כפשוטו, בדגן תירוש ויצהר הגשמיים. ועד"ז הוא גם בענין האחדות דישיבה בסוכה (שלאחרי העבודה דואספת), שיש בזה (כנ"ל) ב' מדרגות, בסוכות תשבו שבעת ימים שהו"ע האחדות כמו ששייך עדיין לשבעת ימים (התחלקות) וכל האזרח בישראל ישבו בסוכות (סתם, שלמעלה מענין שבעת ימים), דעיקר ענין זה יהי' לע"ל, כידוע⁶⁸ דפירוש אזרח הוא מה שעתיד להזריח לע"ל, אלא שאעפ"כ יש הארה מזה גם עכשיו. כפירוש בעל ההילולא (ע"פ זה)⁶⁹, דמה שעתיד להזריח לע"ל בתוך ישראל ובפנימיותם, הנה גם עכשיו ישבו בסוכות, שזה מתגלה עליהם (עכשיו) בבחי' סוכות ומקיף. ועד"ז הוא גם בענין הד' מינים (דנטילת ד' מינים הוא (כנ"ל) לאחרי הישיבה בסוכה), דכל אחד מד' המינים הוא "זה הקב"ה", דענין זה הוא גם עכשיו, אלא שעכשיו הוא בהעלם, והגילוי מזה יהי' לע"ל שאז יהי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו⁷⁰. ואז יהי' גם אסיפת דגנך ותירושך ויצהרך באופן אחר, שלא יהי' צריך להיות ואספת (שישראל יצטרכו לאסוף) כי אם ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וגו'⁷¹, וגם הישיבה בסוכה תהי' באופן נעלה יותר, שישבו בסוכת עורו של לוי⁷², וגם ענין זה הקב"ה (שבד' המינים) יהי' אז בגילוי, כפי שאני נכתב כך אני נקרא⁷³, אלא שמעין זה (דכל ענינים אלו) יש גם עכשיו, וכנ"ל בפירוש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, ועאכו"כ בהזמן דסוף הגלות (עקבתא דמשיחא) שנשאר רק רגעים ספורים, והבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין⁷⁴, ובשמחה ובטוב לבב.

64 לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פנ"ו ואילך. ובכ"מ.

65 שה"ש א, ב.

66 לקו"ת שם, א"ב. שער האמונה פ"ס. סד"ה וידבר אלקים (השני) תרצ"ט. ועוד.

67 ראה לקו"ש חט"ו ע' 282. וש"נ.

68 לקו"ת ראה יח, סע"א. סה"מ תרכ"ו ע' רלז. דרושים שבהערה הבאה. ובכ"מ.

69 ד"ה כל האזרח תרל"ו (ע' ססט). וראה גם לקו"ת שמע"צ פח, ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע עג

וריש ע' עד. סד"ה בסוכות תשבו תרס"ד (ע' קסד [בהוצאת תשנ"ד — ע' לח]). עת"ר (ס"ע כט ואילך).

תרע"ג (ע' קנז). פר"ת (ע' לח). תרצ"ד (תשי"א) (ע' 58).

70 ישעי' מ, ה. וראה המשך וככה תרל"ז פצ"ב.

71 שם סא, ה.

72 ב"ב עה, א. וראה יל"ש אמור רמז תרנג בשם הפסיקתא (והוא בפסיקתא דר"כ הוצאת באָבער

פסקא אחריתי לסוכות).

73 פסחים נ, א.

74 רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.